

Středočeský kraj

Vhled do problematiky

**Problémové hráčství
Regulace hazardních her**

Středočeský kraj

VHLED DO PROBLEMATIKY

Problémové hráčství – Regulace hazardních her

Zpracoval:

Mgr. Michal Kobzáň,
krajský protidrogový koordinátor
Středočeský kraj
2023

Úvod

V souvislosti s debatami o omezení či zákazu hazardních her na území obcí, chceme v rámci Středočeského kraje na problematiku hraní hazardních her poukázat a poskytnout relevantní informace o jeho rizicích, důsledcích, ale také poskytnout informace o pomoci a kontaktech, kam je možné se obrátit či odkázat. V neposlední řadě chceme také poskytnout informace o možnostech regulace hazardních her obecně závaznými vyhláškami obce.

Hraní hazardních her může vyústit v problémové (patologické) hráčství, označované také jako gambling. To je prokazatelně spojeno s negativními zdravotními, sociálními a ekonomickými dopady, a to nejen pro samotného hráče, ale i pro jeho okolí. Dle Zprávy o hazardním hraní v České republice 2023, vydané Národním monitorovacím střediskem, je v riziku problémového hraní 2,4 – 4,5 % a ve vysokém riziku problémového hraní pak 1,3 % populace České republiky.

Problémové hráčství je vedle uvedených negativních dopadů také z hlediska prevence kriminality potenciálním kriminogenním faktorem. Z doposud provedených studií mezi patologickými hráči v léčbě či mezi odsouzenými vyplývá souvislost mezi hraním hazardních her a majetkovou trestnou činností.

Individuální dopady problémového hráčství jsou v obecné populaci na rozdíl od dopadů užívání alkoholu a nelegálních návykových látek málo známé a jsou skryté. Samotné okolí hráčů je proto velice překvapeno, jak zásadní dopady patologické hráčství s sebou nese a do kolika aspektů života se promítá¹

Tento materiál si neklade za cíl být vyčerpávajícím zdrojem informací k dané problematice, jelikož takové materiály již byly vytvořeny, ale je základním a úvodním vhledem do problematiky a zejména rozcestníkem, kam se v případě hlubšího zájmu o tuto problematiku obrátit. Tvoří základní vhled do problematiky hazardních her z hlediska zákonné úpravy a možné regulace na místní úrovni prostřednictvím obecně závazných vyhlášek, z hlediska zdravotního a závislostního a z hlediska bezpečnosti a prevence kriminality. V případě zájmu pak poskytuje kontakty na instituce veřejné správy, neziskové a jiné organizace, poskytující informace, poradenství, pomoc a léčbu, a celorepublikové projekty, zaměřující se na problematiku hazardního hraní.

V rámci bezpečnostní a preventivní politiky Středočeského kraje je na prevenci kriminality kladen velký důraz, stejně tak i na prevenci a léčbu závislostí. Nechceme tak podcenit žádnou oblast, která má sebemenší vliv na bezpečnost a pocit bezpečí obyvatel Středočeského kraje. Na prevenci kriminality a stejně tak na prevenci a léčbu závislostí vynakládá Středočeský kraj nemalé finanční prostředky. Každým rokem se daří navyšovat objem finančních prostředků Fondu prevence, ze kterého jsou poskytovány dotace na primární prevenci, prevenci kriminality a na prevenci a léčbu závislostí. Na základě dosavadní partnerské spolupráce s jednotlivými obcemi s rozšířenou působností v kraji jsme si vědomi toho, že i Vám v jednotlivých obcích není prevence kriminality, prevence a léčba závislostí lhostejná a věnujete jí dle svých možností mnoho sil a prostředků, čehož si velice ceníme a jsme za tuto mnohdy skvělou spolupráci velice rádi. Pomozte nám tedy regulovat hazard ve Středočeském kraji.

¹ ROZNEROVÁ, T., MRAVČÍK, V. (2015). Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů. Adiktologie, 15(4), 334–341. Str. 340.

Obsah

Zákon o hazardních hrách	5
Zákonná omezení provozování hazardních her.....	6
Opatření pro zodpovědné hraní.....	7
Sebeomezující opatření.....	7
Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách	7
Regulace provozování hazardních her na obecní úrovni	8
Informační povinnost obecních úřadů podle zákona o hazardních hrách	9
Politika v oblasti závislostí.....	10
Statistické údaje – míra hazardního hraní v populaci	13
Rizika spojená s hraním hazardních her a patologické hráčství.....	14
Patologické hráčství.....	15
Trestněprávní dopady a kriminalita	16
Prevence problémového hraní hazardních her	17
Prevence ve školním prostředí.....	18
Prevence zaměřená na hráče hazardních her	19
Odborné služby pro hráče hazardních her	19
Kam pro informace a pro pomoc	20
Kontakty na orgány veřejné správy.....	20
Organizace poskytující odborné poradenství a odbornou péči v oblasti závislostí ve Středočeském kraji.....	21
Online a telefonická pomoc.....	22

Zákon o hazardních hrách

Základní zákonný rámec pro provozování hazardních her (HH) v ČR poskytuje od r. 2017 **zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách** (zákon o hazardních hrách), který s účinností od 1. 1. 2017 nahradil zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách (loterijní zákon). Na začátku r. 2021 vešla v účinnost poměrně rozsáhlá novela zákona o hazardních hrách a také novela zákona č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, a došlo rovněž k omezení osvobození příjmů z výher z hazardních her. Zákon definuje hazardní hry a jejich druhy, podmínky jejich provozování, opatření pro zodpovědné hraní a působnost správních orgánů v oblasti provozování hazardních her.

Orgány vykonávající státní správu v oblasti provozování hazardních her podle tohoto zákona o hazardních hrách jsou

- a) Ministerstvo financí,
- b) obecní úřad,
- c) orgány Celní správy České republiky.

Obecní úřad rozhoduje o vydání, změně nebo zrušení povolení k umístění herního prostoru a je orgánem příslušným pro ohlášení hazardní hry.

Dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem o hazardních hrách vykonává dozorující orgán, kterým je Ministerstvo financí a orgán Celní správy České republiky.

Hazardní hra se rozumí hra, sázka nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost. Předpokladem je skutečnost, že tato náhoda nebo předem neznámá okolnost není nikomu známa, tedy nejen provozovateli hazardní hry, ale ani sázejícímu. Zároveň musí být zaručeno, že výsledek hazardní hry není možné ovlivnit.²

Zákonem stanovené druhy hazardních her:

- loterie
- kursová sázka
- totalizátorová hra
- bingo
- technická hra
- živá hra
- tombola
- turnaj malého rozsahu

Účastníkem na hazardní hře je fyzická osoba, která se k účasti na hazardní hře registrovala nebo zaplatila vklad. **Sázejícím** účastník hazardní hry, který zaplatil sázku.

Vkladem jakékoliv plnění opravňující k účasti na hazardní hře, které představuje zejména jedna nebo více sázek, nebo další plnění stanovená provozovatelem, která kromě sázky opravňují účastníka hazardní hry k účasti na hazardní hře. **Sázkou** pak sázejícím dobrovolně určené nevratné plnění, které bude porovnáváno s výsledkem hazardní hry.

² Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 10

VHLED DO PROBLEMATIKY ● PROBLÉMOVÉ HRÁČTVÍ – REGULACE HAZARDNÍCH HER

Za **výhry** lze považovat vše, co poskytuje provozovatel hazardní hry účastníkovi na základě náhody nebo neznámé okolnosti, kterou musí provozovatel předem stanovit v herním plánu.

Předmětem výhry mohou být pouze peněžní prostředky, a to s určitými výjimkami pro některé druhy hazardních her např. věcná loterie, tombola.

Zakázanou výhrou se rozumí tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety nebo alkoholické nápoje.³

Provozování hazardní hry se rozumí vykonávání činností spočívajících v uskutečňování hazardní hry se záměrem dosažení zisku, zejména příjem sázek a vkladů do hazardní hry, výplata výhry, další činnosti organizačního, finančního a technického charakteru související s uvedením hazardní hry do provozu a se zajištěním vlastního provozu, jakož i činnosti potřebné pro ukončení a vypořádání hazardní hry.

Provozování hazardní hry v **land-based prostředí** znamená její provozování v reálném čase a místě v kamenných provozovnách (v herně nebo v kasinu), některé tyto hry je totiž možné provozovat v online prostředí na internetu.

Herním prostorem se rozumí herna nebo kasino, ve kterém mohou být hazardní hry provozovány vždy pouze jedním provozovatelem, kterému byla vydána povolení v souladu se zákonem o hazardních hrách.

Herna je samostatný, stavebně oddělený prostor, ve kterém je provozována technická hra jako hlavní činnost. Herna nesmí být v provozu od 3:00 do 10:00 hod. Mimo tuto dobu může být provozní doba upravena i OZV obce. V herně lze provozovat pouze technickou hru a nejméně 15 povolených herních pozic technické hry.

Kasino je samostatný, stavebně oddělený prostor, ve kterém je provozována živá hra jako hlavní činnost. V kasinu musí být provozována živá hra vždy a společně s živou hrou mohou být provozovány pouze výslovně dovolené další druhy hazardních her, a to technická hra a bingo. Provozní doba není omezena zákonem a lze ji omezit OZV obce. Limity hracích stolů živé hry a herních pozic technické hry jsou stanoveny na minimálně 3 stoly živé hry po celou provozní dobu, a pokud jsou provozovány také technické hry, je limit minimálně 30 herních pozic.

Herní pozicí se rozumí přístupové místo k technické hře (provozované způsobem land-based), jehož prostřednictvím lze hazardní hru ovládat, a které je součástí koncového zařízení. Koncové zařízení může disponovat jednou nebo více herními pozicemi současně.

Zákonná omezení provozování hazardních her

Omezení provozování hazardních her jsou stanovena v § 7 zákona o hazardních hrách, kde jsou taxativně stanoveny případy, kdy je provozování hazardní hry zakázáno.

Je zakázáno provozovat hazardní hru:

- jejíž druh není upraven tímto zákonem,
- ke které nebylo uděleno povolení, nebo která nebyla řádně ohlášena podle tohoto zákona,
- která nezaručuje všem účastníkům hazardní hry rovné podmínky a rovnou možnost výhry,
- která odporuje dobrým mravům nebo veřejnému pořádku,
- u které nelze před jejím zahájením spolehlivě ověřit věk účastníka hazardní hry,
- u které je možnost výhry zcela nebo zčásti závislá na vložení vkladu pozdějším účastníkem hazardní hry,

³ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 10

VHLED DO PROBLEMATIKY ● PROBLÉMOVÉ HRÁČTVÍ – REGULACE HAZARDNÍCH HER

- která neumožňuje účastníkovi hazardní hry tuto hru kdykoliv před zaplacením sázky ukončit,
- která používá státní symboly členského státu Evropské unie nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, symboly Evropské unie, nebo jejich napodobeniny,
- ve které o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost, které mohou být sázejícím nebo provozovatelem ovlivněny, nebo
- jejíž výsledek je předem znám.

Provozovatel hazardních her nesmí umožnit účast na hazardní hře osobě mladší 18 let.

V souvislosti s provozováním hazardní hry se provozovateli zakazuje poskytovat účastníkovi hazardní hry jakoukoli výhodu v podobě potravin, nápojů, tabákových výrobků nebo povzbuzujících látek.

V § 13 zákona o hazardních hrách jsou stanoveny **prostory, ve kterých hazardní hry nelze provozovat**. Jsou to školy a školská zařízení, zařízení pro volnočasové aktivity dětí a mládeže, zařízení sociálních služeb, zdravotnické zařízení poskytující ambulantní, jednodenní nebo lůžkovou péči, prostor sloužícím církvi nebo náboženské společnosti a zařízení složky integrovaného záchranného systému.

Opatření pro zodpovědné hraní

Zákonem stanovená omezující opatření, která mají napomoci hráčům udržet si kontrolu nad hraním, nad vkládanými obnosy peněz a dobou strávenou hraním. Opatřeními pro zodpovědné hraní jsou **sebeomezující opatření a Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách**.

Praktické informace a rady k sebeomezujícím opatřením jsou k dispozici na webovém portále **Naberte kurz**, který provozuje organizace **Podané ruce, o.p.s.** na této adrese <https://www.nabertekurz.cz/svepomocne-informace-a-lecba/sebeomezujici-opatreni~c53>

Sebeomezující opatření

U hazardních her, u kterých je to technicky možné (kursová sázka, totalizátorová hra, bingo, technická hra, živá hra), ukládá zákon povinnost provozovatelům hazardních her nabídnout a umožnit účastníkovi hazardní hry jednotlivě si nastavit sebeomezující opatření, tzn. nastavit si limity pro účast na hazardní hře. V případě, že dojde k dovršení limitu, provozovatel hry nesmí dále účastníkovi hazardní hry umožnit další účast na této hře.

Podle druhu hazardní hry lze nastavit maximální:

- výši sázek za 1 den
- výši sázek za 1 kalendářní měsíc
- výši čisté prohry za 1 den
- výši čisté prohry za 1 kalendářní měsíc
- počet přihlášení do uživatelského konta za 1 kalendářní měsíc
- dobu denního přihlášení na uživatelském kontu do jeho automatického odhlášení
- dobu, po kterou účastníkovi hazardní hry nebude umožněno zúčastnit se hazardní hry u tohoto provozovatele po jeho odhlášení z uživatelského konta
- počet návštěv herního prostoru za 1 kalendářní měsíc

Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách

Neveřejný informační systém veřejné správy, který spravuje Ministerstvo financí. Slouží k zamezení přístupu vyloučených fyzických osob k hazardním hrám. Cílem je ochrana ohrožených skupin osob před

VHLED DO PROBLEMATIKY ● PROBLÉMOVÉ HRÁČTVÍ – REGULACE HAZARDNÍCH HER

negativními následky z hraní hazardu. Chrání se tak nejen samotní hráči, ale také jejich rodiny a nejbližší okolí, které často trpí negativními důsledky s tím spojenými. Zapsat osobu do rejstříku lze dle zákona z moci úřední nebo na vlastní žádost.

Do rejstříku jsou zapisovány fyzické osoby, které:

- které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, s výjimkou mimořádné okamžité pomoci, podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a podle zákona upravujícího životní a existenční minimum,
- které jsou starší 18 let a jsou s osobou podle písmene a) společně posuzovanou podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a podle zákona upravujícího životní a existenční minimum,
- vůči kterým je pravomocně zjištěn úpadek podle zákona upravujícího úpadek a způsoby jeho řešení,
- kterým bylo uloženo předběžné opatření zákazu her a sázek podle zákona upravujícího trestní řízení,
- kterým bylo uloženo přiměřené omezení a přiměřená povinnost zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek nebo ochranné léčení spočívající v léčbě závislosti na hazardních hrách podle trestního zákoníku,
- které mají k nezaopatřenému dítěti vyživovací povinnost, kterou neplní, a tomuto dítěti je přiznáno náhradní výživné pro nezaopatřené dítě podle zákona o náhradním výživném (platné od 1.7.2022), nebo
- které o zápis samy požádají.

Veškeré potřebné informace, interaktivní formuláře pro zápis a výmaz do/z rejstříku, jakož i metodický pokyn pro jejich vyplnění a další dokumenty jsou k dispozici na internetových stránkách Ministerstva financí <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/rejstrik-vyloucenych-osob-rvo>.

Regulace provozování hazardních her na obecní úrovni

Obce mohou v případě, že je to potřebné k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, regulovat hazardní hry svými obecně závaznými vyhláškami na základě generální klauzule obsažené v ustanovení § 10 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), tj. za účelem zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, a v mezích ustanovení § 12 zákona o hazardních hrách.⁴

Dle ustanovení § 12 zákona o hazardních hrách obec může na základě zákona o obcích vydat obecně závaznou vyhlášku, ve které stanoví, že bingo, technická hra, živá hra nebo turnaj malého rozsahu mohou být provozovány pouze na místech a v čase určených obecně závaznou vyhláškou, nebo stanoví, na kterých místech a v jakém čase je v obci provozování těchto hazardních her zakázáno, anebo stanoví, že provozování těchto hazardních her je na celém území obce zcela zakázáno.

Zákon o hazardních hrách tak v § 12 blíže specifikuje druhy hazardních her, které je možné obecně závaznou vyhláškou regulovat a dále možné způsoby této regulace. Jedná se o výčet hazardních her, jež je možné provozovat pouze v herně nebo kasinu (kromě turnaje malého rozsahu) v tzv. land-based prostředí. Právě s provozováním těchto typů her v land-based prostředí, či s pořádáním turnajů malého rozsahu, jež jsou v podstatě živou hrou, je spojena celá řada negativních jevů, jež mohou mít vliv na

⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 99

VHLLED DO PROBLEMATIKY ● PROBLÉMOVÉ HRÁČTVÍ – REGULACE HAZARDNÍCH HER

záležitosti veřejného pořádku v obci a běžný život obce, a jako takové mohou být regulovány obecně závaznou vyhláškou obce.⁵

Předmětem regulace hazardních her obecně závaznou vyhláškou jsou tedy uvedené hazardní hry:

- bingo,
- technická hra,
- živá hra,
- turnaj malého rozsahu.

Jedná se o výčet taxativní, tzn. že jej při regulaci nelze rozšířit o další druhy hazardních her. Na druhou stranu při definování předmětu regulace není povinnost zahrnout do obecně závazné vyhlášky všechny tyto hazardní hry. Obecně závazná vyhláška se může vzhledem k místním podmínkám vztahovat jen na některé.

Rozsah regulace hazardních her obecně závaznou vyhláškou může být stanoven:

- pozitivním výčtem času a místa, určeného k provozování hazardních her,
- negativním výčtem času a místa, zakázaného k provozování hazardních her,
- případně kombinací obou, nebo užití jenom času či jenom místa.

V obecně závazné vyhlášce lze tedy konkrétně stanovit sedm základních variant regulace, které mohou být dále kombinovány dle místních podmínek jednotlivé obce. Lze např. uvést:

- 1) že hazardní hry uvedené v ustanovení § 12 ZHH mohou být provozovány pouze v čase obecně závaznou vyhláškou určeném, nebo
- 2) v jakém čase v obci je provozování hazardních her uvedených v ustanovení § 12 ZHH zakázáno, nebo
- 3) že hazardní hry uvedené v ustanovení § 12 ZHH mohou být provozovány pouze na místech obecně závaznou vyhláškou určených, nebo
- 4) na kterých místech v obci je provozování hazardních her uvedených v ustanovení § 12 ZHH zakázáno, nebo
- 5) že hazardní hry uvedené v ustanovení § 12 ZHH mohou být provozovány pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo
- 6) na kterých místech v obci a v jakém čase je provozování hazardních her uvedených v ustanovení § 12 ZHH zakázáno, nebo
- 7) úplný zákaz provozování hazardních her uvedených v ustanovení § 12 ZHH na celém území obce.⁶

Více k problematice regulace hazardních her uvádí kapitola č. 8 Metodického doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her), které je k dispozici na stránkách Ministerstva vnitra <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Informační povinnost obecních úřadů podle zákona o hazardních hrách

Podle § 117 odst. 1 zákona o hazardních hrách jsou obecní úřady obce, v jejímž územním obvodu jsou provozovány hazardní hry, povinny bezodkladně poskytnout Ministerstvu financí a příslušnému

⁵ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 100

⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 102

celnímu úřadu veškeré informace nezbytné pro výkon působnosti podle ZHH. Obecní úřad těmto správním orgánům poskytuje informace, pouze pokud jimi disponuje, či v rozsahu, kterým disponuje. Tyto informace jsou poskytovány na základě žádosti příslušného správního orgánu nebo automatizovaným způsobem.

Mezi informace, které poskytuje obecní úřad automatizovaným způsobem, patří informace poskytované prostřednictvím IS SDSL – Obce. Těmi jsou zejména rozhodnutí v případě povolení k umístění herního prostoru a některé jeho povinné přílohy, kterými se rozumí doklad o právním důvodu užívání prostor a schéma kamerového systému. Dále v případě, že je v územním obvodu obce provozován turnaj malého rozsahu nebo tombola, u níž výše herní jistiny činí více než 100 000 Kč, musí obecní úřad prostřednictvím IS SDSL – Obce poskytnout podání, kterým provozovatel ohlásil obecnímu úřadu provozování daného druhu hazardní hry, včetně herního plánu. Kromě tohoto ohlášení poskytne obecní úřad také opis zápisu o konání ohlašované hazardní hry dodaný provozovatelem do 20 dnů ode dne skončení tomboly nebo turnaje malého rozsahu.⁷

Politika v oblasti závislostí

Problematika hazardního hraní je od roku 2014 součástí integrované politiky v oblasti závislostí na národní úrovni.⁸ Regulačním orgánem v oblasti provozování hazardních her je Ministerstvo financí. Koordináčním a poradním orgánem vlády v otázkách politiky v oblasti závislostí je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP).

Politika v oblasti závislostí se řídí mimo jiné principem integrovaného přístupu, proto tzv. integrovaná politika v oblasti závislostí. Integrovaný přístup zohledňuje skutečnost, že látky nebo činnosti, které se podílejí na vzniku onemocnění, jež označujeme jako závislost či závislostní chování, mohou mít různý legislativou přiznaný statut. Politika vnímá propojenost a vzájemné ovlivňování různých typů závislosti, ať jde o zneužívání legálních návykových látek (alkohol, tabák, psychoaktivní léčivé přípravky), nelegálních návykových látek, závislost na hazardních hrách nebo nových technologiích.⁹ Politika v oblasti závislostí se tak zaměřuje kromě látkových i na nelátkové závislosti.

Problematikou hazardního hraní se mimo jiné zabývají aktuální národní strategické dokumenty pro oblast závislostí, kterými jsou **Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (NSZ 2019–2027) a její akční plány**. Dokumenty jsou k dispozici na internetových stránkách RVKPP <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/rada-vlady-pro-koordinaci-politiky-v-oblasti-zavislosti-196551/>

Hlavní cíl strategie

Předcházení a snižování zejména zdravotních, sociálních, ekonomických i nehmotných škod vyplývajících

- z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a
- z existence legálních i nelegálních trhů s návykovými látkami, hazardním hraním a dalšími produkty se závislostním potenciálem

⁷ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 127

⁸ MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 23

⁹ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2027]. Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 17

prostřednictvím trvale udržitelného souboru moderních, efektivních, vzájemně koordinovaných a na důkazech založených vzdělávacích, preventivních, léčebných, sociálních, legislativních, ekonomických, represivních a dalších opatření.¹⁰

Problematika hazardního hraní je rovněž součástí krajských a obecních politik v oblasti závislostí. Až na výjimky zahrnují specifické strategické dokumenty krajů pro oblast závislostí i problematiku hazardního hraní.¹¹ Ve Středočeském kraji je aktuálně platná **Koncepce protidrogové politiky Středočeského kraje na léta 2022-2027**, která vychází z aktuální Národní strategie protidrogové politiky a naplňuje její cíle na krajské úrovni. Zaměřuje se na všechna témata a problémy v oblasti závislostí. Konkrétně jde o oblasti alkoholu, tabáku, nelegálních drog, hazardního hraní, nadužívání psychoaktivních léčivých přípravků a nadužívání moderních technologií.

Hlavním cíl Koncepce protidrogové politiky Středočeského kraje na léta 2022-2027

Předcházení a snižování zejména zdravotních, sociálních, ekonomických i nehmotných škod vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a z existence legálních i nelegálních trhů s návykovými látkami, hazardním hraním a dalšími produkty se závislostním potenciálem prostřednictvím trvale udržitelného souboru moderních, efektivních, vzájemně koordinovaných a na důkazech založených vzdělávacích, preventivních, léčebných, sociálních, ekonomických, represivních a dalších opatření.

Koncepce protidrogové politiky Středočeského kraje na léta 2022-2027 je k dispozici ke stažení na internetových stránkách Středočeského kraje <https://stredoceskykraj.cz/web/odbor-bezpecnosti-a-krizoveho-rizeni/prevence-v-oblasti-zavislosti>

Na obecní úrovni je problematika hazardního hraní rovněž součástí integrované závislostní politiky. Projevuje se zejména regulací provozování hazardních her prostřednictvím obecně závazných vyhlášek, podporou adiktologických služeb, ale také podporou preventivních programů na školách.

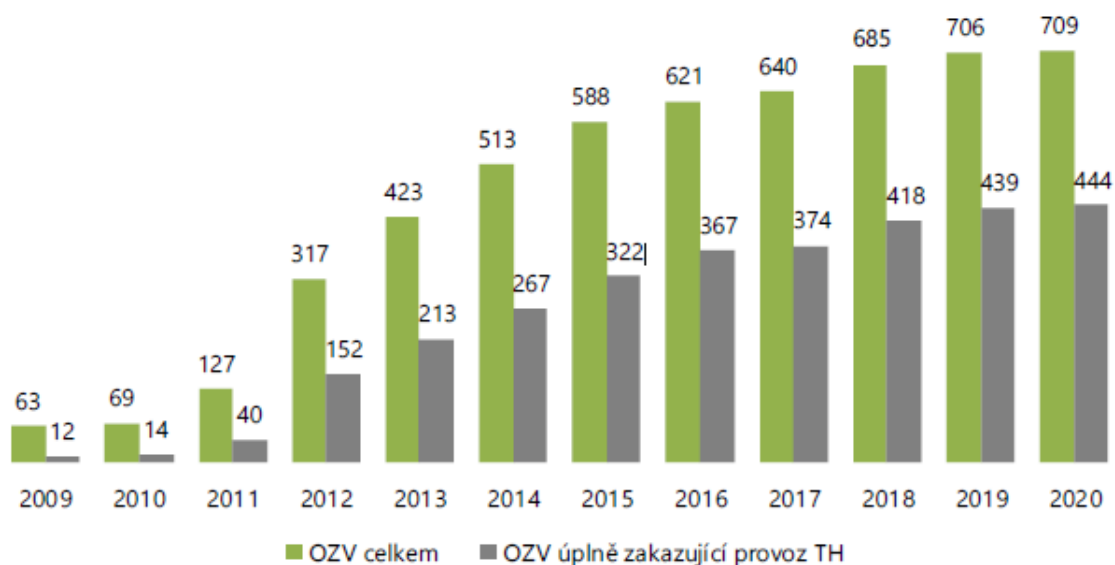
¹⁰ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2027]. Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 21

¹¹ RAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 24

VHLED DO PROBLEMATIKY ● PROBLÉMOVÉ HRÁČTVÍ – REGULACE HAZARDNÍCH HER

Graf znázorňuje vývoj počtu obcí s obecně závaznou vyhláškou (OZV) regulující provozování hazardních her

graf 1-1: Vývoj počtu obcí s OZV regulující provozování hazardních her v ČR v l. 2009–2020

Pozn.: Vzhledem ke komplikované evidenci OZV jde o orientační údaje. Údaje za r. 2018 jsou k 18. 3. 2019. Údaje za ostatní roky jsou vždy k 31. 12. daného roku.

Zdroj: Ministerstvo financí ČR (2021)

Růst počtu obcí s OZV regulujícími hazardní hry na svém území se v posledních letech výrazně zpomalil. V r. 2020 se tento počet zvýšil o 3 na 709. Mírně se zvýšil i počet obcí, které na svém území úplně zakázaly provozování technických her, a to o 5 na 444.

Počet obcí s OZV se zřejmě již příliš zvyšovat nebude, protože obce, které ještě nemají OZV, jsou ve velké většině menší obce, kde se provozování herny či kasina nevyplatí. Všechna nejlidnatější města (35 největších měst ČR) OZV regulující hazardní hry mají a z 61 obcí s populací nad 20 tis. obyvatel neměly OZV pouze 2.¹²

Monitoring situace v oblasti užívání návykových látek a situace v oblasti hazardního hraní a digitálních závislostí zajišťuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, které je součástí sekretariátu Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí. NMS zpracovává pro vládu pravidelně od r. 2002 zprávu o situaci ve věcech drog v ČR a od r. 2014 rovněž zprávu o hazardním hraní v ČR. Od roku 2021 vydává NMS dle nového konceptu zprávu o situaci v oblasti závislostního chování v podobě balíčku s jednou hlavní souhrnnou zprávou a několika tematicky zaměřenými zprávami včetně **Zprávy o hazardním hraní v České republice 2021**. Tato zpráva je k dispozici na internetových stránkách Národního monitorovacího střediska <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/souhrnna-zprava-o-zavislostech-v-cr-2022/#hazard>.

¹² MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 21

Statistické údaje – míra hazardního hraní v populaci

Statistické údaje v této kapitole jsou převzaty z poslední výroční zprávy o hazardním hraní, která byla vydána Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti v červnu 2023.¹³

Z dlouhodobého hlediska dochází k mírnému nárůstu **míry hazardního hraní v dospělé populaci**, a to jak v případě loterií, které jsou nejčastěji uváděnou hazardní hrou (HH), tak v případě ostatních typů HH. Hraní HH (včetně loterií) v posledních 12 měsících uvedlo 44–56 % osob starších 15 let, 16–25 % dospělé populace hrálo HH bez loterií a 17–18 % online HH. Dlouhodobě lze pozorovat několikanásobně vyšší prevalenci mezi muži a mezi mladými dospělými ve věkové skupině 15–34 let.

Prevalence hraní HH je vyšší v některých populačních skupinách. Ve studii mezi vězni v r. 2022 byla prevalence hraní HH land-based v posledních 12 měsících (před nástupem trestu) 32 % a mezi obyvateli sociálně vyloučených lokalit 15 %, což je přibližně 10krát, resp. 5krát více než v obecné populaci.

K nejčastěji uváděným hrám patří loterie (38–49 % v posledních 12 měsících podle studie). Po vyloučení loterií je dlouhodobě nejčastěji uváděna účast na kurzovém sázení land-based (8–20 %) i online, včetně live sázek, (12 %), následovaná hraním technických her land-based (3–7 %).

Poslední vlna studie ESPAD ukázala, že prevalence hraní HH **v populaci 16letých** zůstává od r. 2015 přibližně na stejné úrovni – hraní HH v posledních 12 měsících uvádí 9–10 % studentů. Nejčastěji uváděnou HH v prostředí land-based mezi 16letými byly loterie (10 %), následovalo hraní karetních her a kostek (6 %). V online prostředí to byly loterie a karty nebo kostky (shodně 7 %). Podle škály Lie/bet ve studii ESPAD 2019 se 2,3 % 16letých (3,7 % chlapců a 0,8 % dívek) nacházelo v riziku rozvoje problémového hraní, z toho ve vysokém riziku 0,5 % (0,9 % chlapců a 0,2 % dívek). Podle screeningové škály CSPG spadalo do rizika problémového hraní celkem 5,4 % studentů (8,6 % chlapců a 2,0 % dívek), v tom 2,8 % studentů do kategorie vysokého rizika.

Do kategorie rizika **problémového hraní** spadalo podle škály Lie/bet 2,5 % dospělých. Při extrapolaci výsledků na populaci ČR odpovídal počet osob v riziku problémového hraní přibližně 140–250 tis. osob, z toho ve vysokém riziku se nacházelo přibližně 60–110 tis. osob. Odhady problémového hraní na základě škály PGSI dosahují 400–500 tis. osob v riziku, v tom 50–120 tis. osob se nacházelo ve vysokém riziku. Napříč studiemi se dlouhodobě ukazuje, že nejvyšší zastoupení hráčů v riziku rozvoje problémového hraní je mezi hráči technických her land-based a hráči online kurzových sázek (včetně live sázek).

Použité škály (Lie/bet a PGSI) poskytují různý odhad výskytu problémového hraní, i přesto, že v obou případech jde o standardně používané screeningové škály. Oproti škále Lie/bet pokrývá škála PGSI mnohem širší spektrum problémů v souvislosti s hraním HH – zahrnuje i subjektivní vnímání dopadů HH, výskyt zdravotních problémů, dopady na finanční a rodinnou situaci. Z tohoto důvodu pravděpodobně poskytuje škála PGSI také vyšší odhady výskytu problémového hraní v populaci.

Prevalence **problémového hraní HH je vyšší v některých populačních skupinách**. Např. ve studii mezi osobami ve výkonu trestu odnětí svobody z r. 2022 spadalo do kategorie rizika problémového hraní v posledních 12 měsících před uvězněním 23 % celého souboru (23 % mužů a 22 % žen), z toho do kategorie vysokého rizika (2 body na škále Lie/bet) spadalo 14 % odsouzených (15 % mužů a 14 % žen).

¹³ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

Rizika spojená s hraním hazardních her a patologické hráčství

Problémové hraní hazardních her má prokazatelné finanční, sociální, zdravotní, ale také trestněprávní dopady na samotného hráče, ale také na jeho blízké okolí.

Ztráta kontroly nad hraním hazardních her se projevuje především finančními ztrátami, ztrátou času věnovaného hře na úkor jiných aktivit a také vysokým výskytem psychiatrické komorbidity a negativními důsledky pro vztahy s blízkými a sociální okolí hráče. Finanční problémy začínají ztrátou osobních finančních prostředků a úspor, následuje ztráta rodinných financí a majetku, půjčky prostřednictvím bankovního i nebankovního sektoru a v krajním případě páchaní trestné činnosti. Osoby z nízkopříjmových skupin utrácejí za hraní proporcčně větší část svých příjmů a hazardní hraní má tendenci se koncentrovat v ekonomicky znevýhodněných, sociálně vyloučených skupinách obyvatel.

V oblasti psychiatrické komorbidity se problémové hráčství projevuje zejména výskytem úzkostně depresivních poruch, psychosomatických poruch a také užíváním návykových látek (tabáku, ale i alkoholu a nelegálních drog). Psychiatrická komorbidita také komplikuje léčbu hráčské poruchy. U osob trpících hráčskou poruchou se vyskytuje vysoká míra sebevražednosti. Významným faktorem podmiňujícím sebevražedné tendence většiny patologických hráčů jsou právě finanční problémy, zadluženost a vztahové a rodinné problémy, které vedou k vnímání jejich situace jako bezvýchodné.¹⁴

Podle studie Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů zásadními negativními dopady jsou dopady na úrovni rodinných vztahů a sociální dopady obecní. Potvrdila se zde teze, že hráčství postihuje nejen samotného hráče, ale také jeho rodinu a blízké okolí. Společným prvkem narušení sociálních vztahů je ztráta důvěry v hráče. V další řadě hráči vnímají jako zásadní životní prohru ztrátu dobrého (prestižního) zaměstnání, ztrátu zájmů a koníčků a postupné snižování jejich sociálního postavení. Zdravotní dopady se u jednotlivých hráčů různí. Někteří si vliv hazardu na jejich zdraví příliš nepřipouštějí. Většina ovšem uvádí značné negativní dopady v oblasti psychiky a somatizace těchto potíží. Nejzávažnějším dopadem, který se v souboru vyskytuje, je pokus o sebevraždu.¹⁵

Mezi hazardními hrami dostupnými na trhu jsou podstatné rozdíly v jejich rizikovosti. **Charakteristikami, které vedou k rozvoji problémů spojených s hraním, se vyznačují především technické hry (TH), ale ke hrám s vyšším rizikem patří také kurzové sázky, zejména kurzové sázky on-line (především tzv. live sázky), další on-line hry, ale i živé hry hrané v kasinu (karetní hry, ruleta).** U těchto her se vyskytuje vysoká četnost sázek v krátkém časovém sledu, možnost hrát nepřetržitě po dlouhou dobu nebo možnost vysokých finančních vkladů v krátkém časovém intervalu. Hráči těchto her (a především hráči TH) tvoří velkou nebo převažující část osob, které mají problémy s hazardním hraním a vyhledávají v souvislosti s hazardním hraním odbornou pomoc v řadě evropských zemí i v ČR.¹⁶

¹⁴ MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 105

¹⁵ ROZNEROVÁ, T., MRAVČÍK, V. (2015). Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů. Adiktologie, 15(4), 334–341. Str. 340.

¹⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 135

Patologické hráčství

Problémové hraní je charakterizováno ztrátou kontroly nad hraním, která se projevuje vysokou intenzitou hraní (množstvím času stráveným hrou), epizodickým charakterem hraní a vysokými finančními částkami vloženými do hraní s následnými negativními dopady pro hráče a jeho okolí. Klinicky diagnostikovaná porucha kontroly hráčského chování se označuje jako **patologické hráčství**.¹⁷

Podle platné **Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10** se pojmem **Patologické hráčství** (nebo také Gambling) označuje klinicky diagnostikovaná porucha kontroly hráčského chování. Je označena číslem F63.0 a definovaná jako: "Porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných. Kompulzivní hráčství." Je řazeno mezi „**návykové a impulzivní poruchy**“, nikoliv však mezi závislosti.

Patologické hráčství podle světové zdravotnické organizace (MKN-10):

1. Během období nejméně jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství.
2. Tyto epizody nejsou pro jedince výnosné, ale opakují se, přestože vyvolávají tíseň a narušují každodenní život.
3. Jedinec popisuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout. A hovoří o tom, že není schopen silou vůle hře odolat.
4. Jedinec je zaujat myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.¹⁸

Patologické hráčství, které bychom mohli označit také jako závislost na hraní hazardních her, je charakterizováno jako časté, opakované epizody hraní, které v životě jedince dominují a vedou k poškození sociálních, pracovních, materiálních a rodinných hodnot a k zadluženosti. Mezi nejdůležitější příznaky patří zaujetí hrou, zvyšování sázek, ztráta kontroly nad hraním a lhaní či podvody přímo související s hrou či obstaráváním prostředků na ni. V případě finanční ztráty se patologický hráč pokouší opětovnou hrou získat peníze zpět a může tak roztočit spirálu narůstajících proher. Patologické hraní se z klinického hlediska jeví velmi podobně jako závislost na návykových látkách. Závislost je komplexní porucha, jejíž základní diagnostickou charakteristikou je opakované nutkání užít určitou látku nebo oddávat se určitému chování navzdory jeho negativním důsledkům. Jde o vzorec opakujícího se chování, který zvyšuje riziko vzniku zdravotních a/nebo osobních či společenských problémů. Závislost je subjektivně prožívána jako ztráta kontroly, kdy se závislostní chování objevuje i přes volní snahu nechovat se daným způsobem, tedy v tomto případě nehrát hazardní hry. Typicky je takový vzorec chování charakterizován okamžitým uspokojením (krátkodobá odměna) a často je doprovázen zpožděnými škodlivými účinky (dlouhodobé náklady). Pokusy změnit závislostní chování (léčbou nebo svépomocí) jsou obvykle charakterizovány relapsy (návraty nežádoucího chování). Chápání patologického hráčství jako závislosti je výhodné nejen z klinického hlediska (pro diagnostiku a léčbu), ale i proto, že umožňuje na tuto oblast aplikovat adiktologické modely prevence, snižování škod (harm reduction) i regulace.¹⁹

Od patologického hráčství je třeba odlišovat **hráčství a sázkařství** (Z72.6), definované jako časté hraní pro vzrušení nebo jako pokus vyhrát peníze. Lidé této kategorie budou svůj zvyk pravděpodobně držet

¹⁷ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 37.

¹⁸ Nešpor, Karel. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018. 256 stran. Str. 40

¹⁹ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 138

na uzdě, když budou muset čelit těžkým ztrátám nebo jiným nepříznivým důsledkům. Tato diagnostická kategorie není řazena mezi duševní poruchy, ale do skupiny „faktory ovlivňující zdraví a kontakt se zdravotnickými zařízeními.“ Jedná se o III. osu víceosé diagnostiky MKN-10, již popisujeme v kapitole „Víceosá diagnostika“. Dále je třeba patologické hráčství u sociopatických osobností (u těchto lidí se vyskytuje širší trvalá porucha sociálního chování, která se projevuje agresivními činy nebo jinak výraznými projevy nedostatku zájmu o blaho a city jiných lidí).²⁰

Mezinárodní klasifikaci nemocí MKN-10 lze nalézt na internetových stránkách <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec>.

Trestněprávní dopady a kriminalita

Kriminalitu v souvislosti s hazardním hraním lze rozdělit na kriminalitu primární a sekundární. Kriminalita primárně související s hraním hazardních her zahrnuje přestupky a trestné činy, jejichž skutková podstata přímo zahrnuje provozování nebo hraní hazardních her. Kriminalita sekundárně související s hraním hazardních her zahrnuje trestné činy spáchané problémovými hráči za účelem získání prostředků na hru či na dluhy ze hry nebo v důsledku nutkové touhy po hazardních hrách a systémové trestné činy související s provozováním hazardních her, jako jsou např. praní špinavých peněz, korupce a podvody.

Přestupky týkající se provozování hazardních her definují § 122 (přestupky fyzických osob) a § 123 (přestupky právnických a podnikajících fyzických osob) zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách.²¹

Trestná činnost primárně související s hazardními hrami zahrnuje 3 trestné činy, jejichž skutková podstata definovaná zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, přímo obsahuje provozování nebo hraní hazardních her. Jsou to:

- neoprávněné provozování hazardní hry (§ 252),
- provozování nepoctivých her a sázek (§ 213),
- ohrožování výchovy dítěte v souvislosti s hraním hazardních her (§ 201 odst. 2).²²

Data o sekundární kriminalitě související s hazardním hraním nejsou systematicky evidována v žádném statistickém přehledu orgánů vymáhajících právo. Informace o páčání trestné činnosti jsou k dispozici ze studie Patologičtí hráči v léčbě, kterou realizuje NMS ve dvouletých intervalech. Podle poslední vlny studie z r. 2021 se 61,2 % hráčů dopustilo trestné činnosti, konkrétně 45,7 % krádeže, 36,6 % podvodu, 31,7 % zpronevěry, 21,5 % výroby a/nebo prodeje drog a 10,2 % loupeže. Kriminální činnost tvořila 6,3 % zdrojů příjmů v posledních 12 měsících před vstupem do léčby.

Na určitou souvislost mezi hraním hazardních her a páčáním trestné činnosti je možno usuzovat z míry problémového hráčství mezi odsouzenými vězni pravidelně zjišťované v reprezentativní dotazníkové studii realizované ve dvouletých intervalech NMS ve spolupráci s VS ČR. Poslední vlna studie byla provedena v r. 2022, a to na souboru 1 331 odsouzených. Mezi odsouzenými, kteří hráli hazardní hry v posledních 12 měsících před uvězněním, tvořily největší podíl osoby, které vykonávaly aktuální trest z důvodu spáchaní majetkové trestné činnosti (51 % v r. 2022, 53 % v r. 2020).

²⁰ Nešpor, Karel. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018. 256 stran. Str. 41

²¹ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 61.

²² CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 62.

Podle vlastních výpovědí se krádeže nebo jiného nezákonného jednání kvůli hraní hazardních her nebo splácení dluhu ze hry někdy v životě dopustilo 20,1 % odsouzených (20,9 % mezi muži a 12,3 % mezi ženami).²³

Zkušenost s hraním hazardních her před nástupem do vězení mělo 58 % respondentů. V posledních 12 měsících před nástupem hrálo hazardních her 40 % dotázaných a v posledních 30 dnech 20 % dotázaných vězňů. Míra rizika problémového hraní ve vězeňské populaci je odhadována pomocí škály Lie/bet, která je do dotazníku zařazena od r. 2014.

Podle výsledků z r. 2022 spadalo do kategorie rizika problémového hraní v posledních 12 měsících před uvězněním 23 % celého souboru (23 % mužů a 22 % žen), z toho do kategorie vysokého rizika spadalo 14 % odsouzených (15 % mužů a 14 % žen).²⁴

Prevence problémového hraní hazardních her

Lze rozlišit tři základní strategie prevence problémového hraní, a to snižování poptávky po hazardní hře formou informačních a vzdělávacích aktivit, omezení dostupnosti hazardních her a omezení způsobu jejich poskytování.

1. Informační a vzdělávací aktivity

Cílem vzdělávacích aktivit je změna osobních znalostí, postojů, domněnek a dovedností tak, aby se snížilo riziko vzniku a/nebo rozvoje problémového hráčství. Informační mediální kampaně či sociální marketing cílící na širokou veřejnost mají spíše malý efekt. Tyto kampaně informovanost zvyšují, avšak jejich dopad je omezený a krátkodobý. Lepší výsledky přináší kampaně zaměřené na úžeji vymezenou cílovou skupinu, jako jsou hráči nebo jejich blízcí. Mohou se zaměřit na zvýšení znalosti vlastních limitů hráče a principů tzv. zodpovědného hraní²⁵, varování před problémovým hraním, identifikaci příznaků problémového hraní, informace o matematické pravděpodobnosti výhry u různých her, vyvrácení častých hráčských omylů či informování o tom, kam se mohou lidé obrátit pro pomoc či další informace (tj. léčebná zařízení, poradny, linky pomoci). **Vyšší účinnost mají programy, které jsou zasazeny do komplexnějších a koordinovaných komunitních programů prevence.**

2. Omezení dostupnosti hazardního hraní

Omezení dostupnosti hráčských příležitostí snižuje i míru problémového hraní v populaci. Zdá se, že roli hraje spíše omezení počtu provozoven hazardu než omezení počtu hracích přístrojů. Vztah mezi dostupností hazardu a výskytem problémového hraní je komplexní a mění se v čase – zdá se, že míra problémů roste zejména po zavedení heren či skokovém zvýšení nabídky. Jako efektivní při prevenci problémového hraní se uvádí také omezení tzv. příležitostného hazardu, tj. hazardu dostupného mimo vyhrazené provozovny (v obchodech, kioscích, restauracích apod.). Omezení provozní doby provozoven hazardu je účinný přístup snižující rizika spojená s dlouhotrvajícím hraním. Je logické omezit dostupnost zejména těch forem hazardu, u nichž je riziko vzniku problémového hráčství a problémů s ním spojených nejvyšší. Týká se to zejména tzv. nepřetržitých forem hazardu, kde lze hrát poměrně rychle a opakovaně – TH, živých her, hazardního hraní na internetu. Důležitým nástrojem je tzv. sebevyločení z účasti na hraní hazardních her, které však ztrácí účinnost, jestliže je omezeno na

²³ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 64.

²⁴ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 49.

jednu provozovnu či internetovou stránku. V ČR se lze nechat zapsat do Rejstříku vyloučených osob z účasti na hazardních hrách, který spravuje Ministerstvo financí ČR.

3. Omezení či úprava způsobu poskytování hazardního hraní

Rizikovitost hazardního hraní lze snížit úpravou charakteristik hazardních her a prostředí, ve kterém jsou provozovány. Používány jsou různá omezení a úpravy, ovlivňující hraní hazardních her, například:

- zvýšení ceny hazardu, tj. upravení poměru sázky a výhry – zvýšení minimální sázky za současného snížení maximální výhry (snížení ekonomické atraktivity hry),
- vyskakující informace o náhodnosti hry, o délce stráveného času,
- permanentní přítomnost hodin na displeji,
- povinná výplata při dosažení určitého časového limitu či výše výhry,
- zákaz hraní s kredity (virtuálními penězi),
- omezení či zákaz světelného a zvukového doprovodu,
- aplikace hráčského (sebe)limitu, který může být překročen až po dostatečné časové prodlevě,
- zákaz věrnostních/bonusových programů a karet,
- omezení užívání alkoholu či tabáku,
- omezení reklamy,
- vzdělávací program o problémovém hráčství pro zaměstnance provozoven.

Nejčastěji přijímanými preventivními opatřeními však bývají ta nejméně účinná (např. osvětové kampaně, principy tzv. zodpovědného hraní, sebevyloučení z jednoho kasina). Někdy jsou i potenciálně účinnější opatření zavedena nedůsledně, takže praktický dopad je omezený (např. drobná snížení počtu provozoven hazardu nebo počtu technických her, drobná omezení přístupu hráčů k penězům). Některá opatření jsou sice účinnější než jiná, ale neexistují téměř žádná opatření, která by byla zcela neúčinná, nebo naopak opatření, která by sama o sobě stačila k účinné prevenci rozvoje problémového hraní.²⁵

Prevence ve školním prostředí

Adiktologická prevence zaměřená na děti a mládež zahrnuje prevenci problémového hraní a ve školství je součástí konceptu prevence rizikového chování. Prevence ve školství je na národní úrovni koordinována Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT), na krajské úrovni působí krajské školští koordinátoři prevence a na místní úrovni působí metodici prevence pedagogicko-psychologických poraden. Ve školách působí školní metodici prevence (ŠMP).

Základním dokumentem pro oblast prevence v resortu školství je *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027*. Dokument je k dispozici na internetových stránkách MŠMT <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>. V oblasti školské prevence je zásadním nástrojem *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Od r. 2016 je jeho součástí příloha č. 21, která je věnována oblasti hazardního hraní. K dispozici rovněž na internetových stránkách MŠMT <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.

²⁵ Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her). Str. 140-143.

Základním nástrojem prevence rizikového chování ve školství je minimální preventivní program školy, který každoročně zpracovává ŠMP ve spolupráci s vedením školy a dalšími pedagogickými pracovníky.²⁶

Prevence zaměřená na hráče hazardních her

Cílem preventivních aktivit zaměřených na hazardní hráče a jejich blízké je zvýšit informovanost o rizicích hazardních her, vyvracet hráčské omyly, zvýšit kontrolu nad hráčským chováním a podpořit včasnou identifikaci problémového hraní. Řada opatření povinně realizovaných provozovateli hazardních her je ukotvena v zákoně č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. V r. 2020 nově spustilo MF Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách.²⁷

Odborné služby pro hráče hazardních her

Nabídka služeb pro hráče v ČR zahrnuje především poradenství a léčbu v adiktologických a psychiatrických ambulancích a léčbu v pobytových službách typu psychiatrické léčebny, případně v terapeutických komunitách. Služby pro hazardní hráče jsou většinou poskytovány ve stejných zařízeních jako služby pro uživatele návykových látek, existují však i specializované ambulantní programy nabízející služby převážně hráčům hazardních her.

Od r. 2013 vznikají specializované programy pro osoby v riziku problémového hraní zejména díky dotačnímu programu Úřadu vlády ČR. Cílem této podpory je vytvořit základní síť specializovaných programů pro problémové hráče ve všech krajských městech, tzv. krajská centra pro léčbu patologického hráčství. Tato centra v r. 2022 fungovala v 9 krajích: v Praze, Jihomoravském, Jihočeském, Libereckém, Olomouckém, Plzeňském, Ústeckém, Zlínském kraji a v Kraji Vysočina. Ve Středočeském kraji nelze, vzhledem ke geografickému rozložení kraje, vytvořit typické krajské ambulantní centrum, síť poradenských a léčebných programů pro hráče hazardních her však zajišťují spolupracující organizace. V posledních letech dochází k rozvoji poradenských a léčebných intervencí poskytovaných problémovým hráčům a jejich blízkým prostřednictvím internetu.²⁸

²⁶ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 69.

²⁷ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 73.

²⁸ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 77.

Kam pro informace a pro pomoc

Kontakty na orgány veřejné správy

Ministerstvo financí

odbor 73 – Procesní agendy a regulace hazardu

Letenská 15

118 10 Praha 1

e-mail:

MetodikaObce@mfcz

helpdeskSDSL@mfcz

loterie@mfcz

podatelna@mfcz

ID datové schránky: xzeaauv

Finanční úřad pro Středočeský kraj

Na Pankráci 1685/17, 19, PRAHA 4

Tel.: 234 009 111

e-mail:

podatelna2100@fs.mfcz

ID datové schránky: 6sxny3p

Úřední hodiny: Po, St 8:00-17:00

Ministerstvo vnitra

odbor veřejné správy, dozoru a kontroly

nám. Hrdinů 1634/3 140 21 Praha 4

e-mail: odbordk@mvcz

ID datové schránky: 6bnaawp

Generální ředitelství cel

Budějovická 7, 140 96 Praha 4

e-mail:

podatelna@cs.mfcz

ID datové schránky: 7puaa4c

Celní úřad pro Středočeský kraj

Washingtonova 11, 110 00 Praha 1

Tel.: 261 334 773

e-mail:

podatelna610000@cs.mfcz

ID datové schránky: xafnz2g

Úřední hodiny: Po, St 8:00-17:00

Organizace poskytující odborné poradenství a odbornou péči v oblasti závislostí ve Středočeském kraji

Adiktologické centrum, s.r.o.

OAT Kolín
Na Pustině 1068, 280 02 Kolín
Tel.: 733 193 646

OAT Mělník
Bezručova 612, 276 01 Mělník
Tel.: 731 947 512

OAT Mníšek Pod Brdy
Včelník 1070, 252 10 Mníšek pod Brdy
Tel.: 602 651 337
www.adiktologickecentrum.cz

Laxus z.ú.

AdiCentrum Mladá Boleslav
Ptácká 162, 293 01 Mladá Boleslav
Tel.: 730 516 447, 735 170 915
www.laxus.cz

Magdaléna, o.p.s.

Adiktologická ambulance Beroun
Havlíčková 1732, 266 01 Beroun
Tel.: 736 665 344

Adiktologická ambulance Příbram
Žežická 193, 261 01 Příbram VII.
Tel.: 735 171 883
www.magdalena-ops.eu

Prostor plus, o.p.s.

Poradna pro závislosti
Zahradní 17, 280 02 Kolín
Tel.: 735 757 095
<https://www.prostor-plus.cz>

Zařízení sociální intervence Kladno

Ambulantní doléčovací program
Jana Palacha 1620, 272 01 Kladno
Tel.: 312 292 322, 736 648 936 (příjem do služby, první kontakt)
www.zsi-kladno.cz

Online a telefonická pomoc

Mapa pomoci v oblasti závislostí: www.drogy-info.cz/mapa-pomoci

Mapa pomoci obsahuje kontakty na zařízení poskytující léčbu, poradenství a prevenci v oblasti závislostí v České republice, rozčleněné do kategorií podle druhu služby, a dále podle jednotlivých krajů a v nich podle okresů a měst. Mezi druhy služby jsou i služby pro odvykání kouření a služby zaměřené na hazardní hraní (gambling). Mapu pomoci spravuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti.

Národní stránky pro snížení rizik hazardního hraní: www.hazardni-hrani.cz

Národní stránky pro podporu odvykání hraní, které provozuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. V rámci těchto stránek je zřízena národní linka pro odvykání hraní.

Národní linka pro odvykání hraní: <https://chciodvykat.cz/odvykani-hrani/>, tel. č.: **800 350 000**

Linka je určena všem občanům ČR starším 15 let, kteří se potýkají s nadměrným hraním a sázením, nebo se potřebují poradit ohledně odvykání svých blízkých osob. Služba poskytuje poradenství také pro odborníky (psychology, adiktology, sociální pracovníky...), kteří se ve své praxi setkávají s osobami závislými na hraní a chtějí se o možných řešeních poradit.

Poradna Kliniky adiktologie: <https://poradna.adiktologie.cz/>

Online adiktologická poradna pro různé druhy závislostí včetně gamblingu. Zahrnuje samotest závislosti a svépomocný intervenční online program pro osoby, které mají problém se závislostí na internetu, rizikovým užíváním alkoholu, gamblingem nebo s kouřením tabáku. Tento program je rozdělen do tří základních částí na sebe logicky navazujících: motivační fáze, fáze změny a fáze prevence relapsu. Online poradnu provozuje Klinika Adiktologie 1. LKF UK a VFN v Praze.

Špatná sázka: www.f63.cz

Internetové stránky projektu Špatná sázka, obsahující informace o gamblerství a problémovém hraní a kontakty, kam se obrátit pro pomoc. Stránky jsou určeny samotným hráčům, jejich blízkým a příbuzným. Obsahují také sekci „Pomáhám“ určenou všem, kteří se s patologickými hráči setkávají v rámci výkonu profese – lékařům, sociálním pracovníkům, zaměstnancům úřadů, poraden, neziskových organizací, ale také například těm, kdo půjčují peníze nebo radí s hospodařením. Projekt je realizován organizacemi poskytující adiktologické služby ve Středočeském kraji (Magdalena, Prostor Plus, Semiramis, Laxus).

Projekt zodpovědné hraní: www.zodpovednehrani.cz

Projektu Zodpovědného hraní propojuje společensky zodpovědné společnosti, které se podílejí na moderních a cílených nástrojích pomoci a podává pomocnou ruku těm, kdo ji potřebují. Nabízí prevenci zaměřenou na snižování rizik a minimalizace škod (tzv. harm reduction přístup) způsobených sobě nebo okolí vlivem nadměrného hraní. Nejedná se o zákaz hazardu, ani odsouzení těch, kteří hrají ve volném čase pro zábavu, ale jde o to, aby hraní hazardních her zůstalo zábavou a nepředstavovalo osobní nebo celospolečenský problém.

Naberte kurz: www.nabertekurz.cz

Projekt, který provozuje organizace Podané ruce, o.p.s., je založen na principu harm reduction, zaměřuje se na šíření adekvátních informací o rizicích hazardního hraní a uplatňování sebeomezujících opatření, informační servis, poradenství, včasnou intervenci (případně krizovou intervenci) pro hráče pomocí vytvořené mobilní aplikace Port (Naberte kurz), na webu projektu nabertekurz.cz, facebookovém a instagramovém profilu, pomocí telefonní linky (+420 773 774 373) a také cestou systematického aktivního oslovování cílových skupin vprostřed internetu (tzv. e-terén).²⁹

Končím s hraním: www.koncimshranim.cz

Webová služba Končím s hraním je projekt organizace SANANIM pomáhající lidem, kteří mají problémy s hazardem a kvůli svému jednání se dostávají do finančních, partnerských nebo sociálních problémů. Nabízíme internetové poradenství a ověřené kontakty na odborné adiktologické služby v Praze i celé ČR. Hlavním internetovým nástrojem je tento program internetové léčebné intervence.

²⁹ MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Str. 134

Neprohraje se: www.neprohraje.se

Tým specializovaných pracovníků, který pomáhá sázkářům a hráčům živých či technických her a jejich blízkým – nejčastěji hráčům automatů a návštěvníkům kasín, dále pak sázkářům a z velké části také jejich rodinám, okrajově i hráčům závislým na PC hrách, sociálních sítích a jejich rodinám. Poskytují odborné individuální a skupinové terapie – pro hráče i blízké, poradenství včetně finančního a právní pomoci. Působí zejména v Jihočeském kraji, ale v online poradně pak poskytují informace celé republice a dokáží odkázat na nejbližší poradnu.

Svépomocná skupina Anonymní gambleři: www.anonymnigambleri.cz

Společenství osob se zkušenostmi s hazardním hraním, které nabízí uzavřená setkání pro hráče a pomáhá překonat závislost na hazardním hraní a předejít recidivě. Jejich společným přáním je, aby co nejvíce kolegů a kolegyně trpících nemocí zvanou patologická závislost na hazardních hrách a sázkách, oslovil program Anonymních Gamblerů a tím se šířilo jeho poselství: uzdravení, povzbuzení, pomoc těm, kteří skutečně touží opustit svět hazardních her a sázek i lidem, kteří by chtěli iniciovat utvoření AG v místě svého bydliště.

Dluhové poradenství: www.jakprezidluhy.cz

Posláním této služby je poskytování odborné pomoci lidem, kteří se dostali do problémů s dluhy a svoji situaci neumějí nebo nemohou sami řešit. Dluhová poradci poskytují podporu lidem, kteří jsou ohroženi finančními problémy, a zároveň hledají řešení pro ty, kteří se již ve finanční krizi ocitli. Službu provozuje organizace Člověk v tísni, o.p.s.

Zdroje

Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, ve spolupráci s Ministerstvem financí, Generálním ředitelstvím cel a Úřadem vlády České republiky. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků č. 5.1 - Tvorba obecně závazných vyhlášek (práva a povinnosti obcí v oblasti regulace hazardních her).

CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., PETROŠ, O. 2023. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023. [Report on Gambling in the Czech Republic 2023.] CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E. 2021. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2., upravené vydání [Report on Gambling in the Czech Republic 2021. 2nd revised edition] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

ROZNEROVÁ, T., MRAVČÍK, V. (2015). Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů. *Adiktologie*, 15(4), 334–341.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2027]. Praha: Úřad vlády České republiky.

MUDr. Petr Nevšimal a Mgr. Ondřej Sklenář, členové Protidrogové komise Středočeského kraje a jejich pracovních skupin. Koncepce protidrogové politiky Středočeského kraje na léta 2022-2027. Praha: Krajský úřad Středočeského kraje.

Nešpor, Karel. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018. 256 stran